

Opatrovnický soud uložil usnesením ze dne 31. července 1928 matce, by vydala nezl. manželské děti v místě svého pobytu otci k děti k jich pobytu u otce po zbývající ještě dobu prázdnin. Rekursní soud napadené usnesení potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Dovolací stížnost sama uznává, že napadené usnesení, jímž soud stěžovatelce uložil, by nezl. děti vydala v místě svého pobytu otci k pobytu u otce po celou zbývající ještě dobu prázdnin roku 1928, je dnes již bezpředmětné, poněvadž prádniny již uplynuly. Usnesení, jež se dalším vývojem věci stalo podle vlastního uznání strany do něho si stěžující bezpředmětným, nemůže straně té býti věcným podnětem, by proti němu podala stížnost. Její stížnost proti němu přes to podaná jest proto zřejmě neodůvodněna, neboť směřuje proti rozhodnutí, jež se zájmů strany — alespoň nyní již — nedotýká, takže není nezbytného a příznačného předpokladu každého opravného řízení, příčiny a možnosti, by jím byla odčiněna újma, již strana napadeným rozhodnutím prý utrpěla, ale již netrpí.

Čís. 8406.

Projevil-li manžel souhlas s adoptí zamýšlenou druhým manželem ohledně jeho nemanželského dítěte, jest souhlasem vázán. Souhlas lze projevit i dříve, než byla k příslušnému úřadu podána žádost o adopci.

(Rozh. ze dne 25. října 1928, Rv I 1983/27.)

Manžel domáhal se na manželce, by byla uznána povinnou, dodržeti dohodu o adopci žalobcova nemanželského děcka Jana K-a ze dne 25. března 1926 a vystaviti listinu svědčící okresnímu soudu v K. jako soudu poručenskému, kterouž dává souhlas k tomu, by žalobce nemanželské děčko adoptoval, s výhradou, že adoptí nároky žalované Kateřiny R-ové na výživné, aniž její nároky na rozvod a na rozlukou manželství ze žalobcovy viny nebudou nijak dotčeny, nebo spolupodepsati smlouvu adopční žalobcem předloženou. Procesní soud první stolice uznal podle žaloby, o dovolací soud žalobu zamítl. Důvody: Soud první stolice vzal za prokázáno, že dne 25. března 1926 při jednání u zemského civilního soudu v Praze o žalobě Jana R-a o rozvod manželství, když za účastenství obou stran a JUDr. B-a jako zástupce tehdejší žalované Kateřiny R-ové jednáno bylo po nějakou chvíli o adopci žalobcova nemanželského děcka Jana K-a a o potřebném k tomu svolení žalované a když jí Dr. B. vysvětlil všechno risiko s adoptí pro ni spojené, žalovaná na dotaz Dr. B-a prohlásila, že k adopci svolí, že se žalobce naproti tomu zavázal, že bude žalované

platiti výživné jako dosud, že se snížení jeho domáhati nebude ani nyní ani po svém pensionování, a když takto dohoda byla uzavřena, že žalobce vzal žalobu o rozvod zpět a vzdal se oprávnění žalovati o rozvod z těchto důvodů. Soud odvolací má zjištění prvního soudu ohledně jednání o dohodě za účelem adopce dítěte Jana K-a za správná a podle § 498 c. ř. s. pro sebe za závazná a dochází na jich základě jako první soud k závěru, že mezi stranami došlo k uzavření úmluvy obsahu, ve výroku rozsudečném uvedeného, a že žalovaná k úmluvě té přistoupila po řádném vysvětlení zcela svobodně a vážně a že tudíž proti platnosti tohoto ujednání s hlediska §§ 861 a 869 obč. zák. nelze činiti námitky. Jiná je však otázka, zda obsah tohoto ujednání o svolení k adopci je právně závazným pro žalovanou, která v té příčině namítala, že žalobní nárok nemůže býti soudně uplatňován, poněvadž nemá majetkovou hodnotu a poněvadž její projev je rázu ryze osobního, prýstícího z poměru rodinného, který nemůže býti předmětem soukromého dohodování a nemůže býti vymáhán žalobou soukromou. První soud neuznal námitky ty důvodnými a vyhověl proto prosbě žalobní, míně, že předmětem platné smlouvy může býti vzhledem k § 878 obč. zák. i plnění, které nemá hodnotu ryze majetkovou, a že tvrzené ujednání ze dne 25. března 1926 nevyplývá z poměru rodinného, nýbrž má povahu poměru ryze obligačního. Soud odvolací tento názor nesdílí, neboť, pokud se týče předmětu obligace, může jím býti jen to, co právní řád určuje za předmět smluvního závazku. Platný právní řád stanoví, že každá obligační smlouva musí býti majetkové hodnoty, neboť smlouvy obligační jsou zařaděny do oddílu o majetkových (věcných) právech a pojem věci v obč. zák. znamená vůbec majetkovou hodnotu (§§ 285—307 obč. zák.), z čehož plyne, že věřiteli má se od dlužníka dostati majetkové hodnoty jednáním dlužníkovým a tato majetková hodnota je předmětem smluvního závazku, předmětem úkonu (viz Sedláček, »Obligační právo« I. díl str. 40, pak Unger, »System des österr. allg. Privatrechtes« I. str. 372 p. 5 a str. 539). Z toho, že při novelisaci § 878 obč. zák. vypuštěna byla z něho slova »Über alles, was im Verkehre steht, können Verträge geschlossen werden« nelze vyvozovati opak, neboť již z ustanovení § 880 obč. zák. jasně plyne, že předmětem smlouvy může býti každé plnění, které je v obchodě, které má tedy hodnotu majetkovou. Poněvadž slib ve zjištěném ujednání, že dá svolení k adopci, nemá hodnotu majetkovou, nelze jej považovati za právně závazný. Slib ten nemůže podle své povahy zakládati právně možný, vynutitelný závazek ani z toho důvodu, že adopcí zasahuje se hluboce v poměr rodinný, který, třebaže manželé žijí odděleně, posud trvá po právu. V § 183 třetí větě obč. zák. se sice praví, že na ostatní členy rodiny osvojitelů nemá poměr mezi osvojitelem a osvojencem vlivu, přímého účinku, ale jsou zde účinky nepřímé, neboť podle první věty § 183 obč. zák. mezi osvojitelem a osvojencem a jeho potomstvem platí stejná práva, jako mezi manželskými rodiči a dětmi. Dítě osvojené přichází pod otcovskou moc osvojitele, má nárok na výchovu ve společné domácnosti a na slušnou výživu (§§ 139 a 141 obč. zák.), což může míti vliv na výživu man-

želky a na její zákonné právo dědické. Manželství stran zůstalo bezdětným a, dokud zde není adoptovaného dítěte, má žalovaná jako manželka podle § 757 obč. zák. nárok na polovici pozůstalosti a podle § 758 obč. zák. i nárok na věci movité, patřící k manželské domácnosti. Jakmile by však adopce byla provedena, klesl by její dědický nárok ze zákona na čtvrtinu a v příčině movitého jmění jen na to, co je nutné pro její vlastní potřebu. Nepůsobí tudíž ujednání o svolení k adopci jen výměnu plnění, jak je tomu v právu obligačním, nýbrž přeměňuje úplně rodinný život stran, působí jak na přítomnost, tak i do budoucnosti, na dědický poměr stran. Zde jde tudíž o právo rodinné a nelze vystačiti s užitím norem práva obligačního. Utváření života rodinného, ať to je založení rodiny uzavřením sňatku, ať změna rodinného stavu legitimací, adopcí, ať je to zrušení manželského společenství rozvodem nebo rozlukou, předpokládá vždy zachování určitých forem z pravidla za účasti veřejných úřadů (tak při prohlášení manželského konsensu, při povolení dobrovolného rozvodu, při legitimaci per rescriptum principis, svolení soudu a souhlas manželky, prohlášený soudu při adopci nezletilých, § 180 obč. zák., formálnost listiny k udělení jména manželova nemanželskému dítěti manželčinu dle § 165 obč. zák. a jiné). Ve všech těchto případech předchází rozhodujícímu projevu, jež zákon vyžaduje, jednání a dohodování (zasnoubení podle § 45 obč. zák., dohoda o rozvodu zmíněná v § 103 obč. zák. a jiné). Tu nejsou práva, jimiž by strany mohly disponovati, na př. zavazovati se předem k podpisu žádosti o rozvod nebo rozlukou (§ 15 a 16 zák. ze dne 22. května 1919, čís. 320 sb. z. a n.). Proto také zákon prohlášení takového ryze osobního rázu, zejména týká-li se poměrů rodinných, přiznává působnost, až když se stane na pravém místě k příslušnému orgánu (úřadu soudnímu). Souhlas druhého manžela k takovýmto ujednáním nesmí se státi předmětem obchodování, poněvadž přičilo by se povaze manželského a rodinného vztahu, by se mohly strany o něčem takovém soukromě dohadovati, a jim se tak umožňovalo obcházeti zákon a po případě nekale využítkovati snahy druhého manžela. Ujednání takovéhoho rázu jako je i sporné ujednání o souhlasu žalované k adopci nesrovnávalo by se s úmyslem zákona a s obecnými názory o slušnosti a je proto ujednání to podle § 879 obč. zák. od počátku neplatným a právně bezúčinným (nicotným).

N e j v y š š í s o u d obnovil rozsudek prvního soudu.

D ů v o d y:

Netřeba se o to přiti, zda předpisy o smlouvách v druhém díle obč. zákona (§ 859 násl.) míní jen smlouvy majetkové, neboť i v případě, že tomu tak jest, nutno většiny jich nutně použití i na jiné smlouvy, totiž i na veřejnoprávní a tudíž i na rodinné a vůbec statusové, při nichž veřejný zájem rovněž v popředí vystupuje, neboť dány jsou nikoli proto, že jde o smlouvy soukromoprávní, nýbrž proto, že jde o smlouvy, že

povaha tohoto jednání je vyžaduje. Tak musí platiti všeobecně nejen předpisy o tom, jak se smlouva uskutečňuje, obapolným souhlasem stran, a předpisy o tom, že se smlouva neuskutečňuje, vykazuje-li tento souhlas, tato vůle podstatné vady, jsou-li tu důvody činící smlouvu neplatnou, na př. omyl, nedorozumění, lest neb donucení a pod., a sám odvolací soud, jenž užití předpisů II. dílu občanského zákona na předměty nemající hodnoty majetkové vylučuje, přece zase předpisů §§ 861, 869 a 879, tedy jak co se týče závaznosti, tak co se týče platnosti smluv, na ni užívá. A tak jest jisto, že předpis § 860 a 861 obč. zák., že předmětem smlouvy může býti plnění, t. j. buď činění neb opomenutí vztahuje se zcela přirozeně, t. j. tak, že by to nutně samo sebou platilo, i kdyby toho předpisu nebylo, na všechny smlouvy, tedy i mimomajetkové, ježto ani ty nemohou míti předmětem nic jiného, než plnění tohoto druhu. Také rodinné právo zná celou řadu smluv, ale tím není řečeno, že by jiných smluv v právu tom nebylo než těch, jež zvlášť upravilo. Poněvadž souhlas manželky k adopci obmýšlené manželem představuje prohlášení vůle, tedy jisté činění a tím plnění, může býti i tento souhlas předmětem smlouvy a jest jen otázkou, zda z předpisů zákona o adopci nebo z jiných neplyne překážka pro platnost takovéto smlouvy. A tu nejvyšší soud nemůže souhlasiti s vývody odvolacího soudu, jenž překážky vidí. Práví, že adopce zasahuje hluboce v život rodinný, který prý, třeba že manželé žijí odděleně, po právu posud trvá, dokládá však tento zásah jen tím, že osvojené dítě má nárok na výživu a na výchovu v domácnosti osvojitele, což prý může míti vliv na výživu manželky jakož i na její právo dědické, jak § 757 a 758 obč. zák. dokazují. Avšak, i kdyby povinnost osvojitele k výživě osvojence měla vliv na výživu manželky, je právě věcí manželky, by při uzavírání smlouvy o souhlas k adopci tyto zájmy uvážila, jako je musí uvážiti při každé jiné smlouvě, což také, jak nižšími stolicemi z výpovědi Dr. B-a zjištěno, učinila, a nemůže ji nyní tato výmluva z převzatého závazku vyzouti, a co se týče práva dědického, platí totéž, k čemuž však doložiti dlužno, že manžel může každou dědickou čáku manželčinu — o právu dědickém nemůže tu za života manželova, jak odjakživa uznáváno, býti řeči — zřízením závěti libovolně zmařiti, i když k adopci neujde, takže ani tento moment nemůže býti rozhodujícím. Jde tu ryze o soukromý zájem manželky, jímž může podle libosti disponovati, a proto nelze říci, že se k souhlasu s adopcí nemůže zavázati, souhlas ten uděliti dříve, než žádost za adopci k příslušnému úřadu byla podána, vždyť by bylo zcela zbytečné, an souhlas je podmínkou adopce, by manžel žádost podával, dokud se neujistil, že manželka souhlasí. Ale, aby manželka napřed souhlas dala, a, když se žádost podá, zase jej odpírala, bylo by jistě neloyální a proti dobrým mravům, a proto to nelze dopustiti, nýbrž když jednou manželka vážně souhlas udělila, musí jej také dodržeti. Na § 15 a 16 rozl. zákona, kde podle stálé praxe nejvyššího soudu nelze souhlas s rozlukou uděliti předem již při rozvodu, nýbrž až po vznesení nároku na rozlukou (t. j. buď žádosti podle § 16 nebo žaloby podle § 13 rozl. zák.) — nelze se tu odvolávati, pro-

tože manželství není dáno do volné dispozice manželů, ježto na zachování manželství má podle panujících názorů zájem i stát z důvodů sociálních a ethických a proto v zákoně položil volné disposici jisté závory, kdežto při udělení manželčina souhlasu k adopci zamýšlené manželem jde, jak řečeno, o ryze soukromý zájem manželky, kde žádné překážky jejímu rozhodnutí v zákoně nejsou stanoveny, a mimo to právě adopce nemanželských dětí, kterou se tyto zbavují úhony nemanželského původu, jest v témže sociálně ethickém zájmu státu, tedy v zájmu veřejném. Podle zákona má se věc takto: Podle původního doslovu § 180 nevyžadovalo se k adopci svolení druhého manžela a nemanželské děti nemohly podle dv. dekretu ze dne 28. ledna 1816, čís. 1206 sb. z. s. nemanželským otcem býti adoptovány. Tato záповěď se ukázala v praxi těžkou křivdou, pročež III. novela byla nucena ji zrušiti, takže nyní může nemanželský otec své nemanželské dítě adoptovati. III. novela také teprve přinesla ustanovení, že k adopci třeba svolení druhého manžela, avšak ne jako požadavek bezpodmínečný, nýbrž jen jako opatření z důvodu vhodnosti, neboť stanoví, že svolení toho není třeba, je-li manžel prohlášen za choromyslného nebo pobyt jeho je neznám nebo je-li manželství rozvedeno. K tomu dlužno uvést, že i manželství stran jest rozvedeno, ovšem ne soudně, nýbrž jen fakticky, avšak i faktický rozchod rovná se v mnohých zřetelech rozvodu soudnímu, pakli tu důvod k soudnímu rozvodu skutečně jest. Tak zejména nastává povinnost platiti manželce výživné a zaniká manželovo právo nutiti manželku k návratu do společenství, má-li manželka platný důvod rozvodu. Nelze tedy seznati, proč by souhlas manželky k manželově adopci jeho nemanželského děčka smluvně daný neměl býti závazný, a bylo proto tak rozhodnouti, jak se stalo.

Čís. 8407.

Pozemková reforma.

Třicetidenní lhůta podle § 31 (1) náhr. zák. počíná poznámkou zamýšleného převzetí Státním pozemkovým úřadem, třebaže napotom došlo mezi Státním pozemkovým úřadem a majitelem k dohodě o rozsahu převzetí.

(Rozh. ze dne 25. října 1928, Rv I 44/28.)

Žalobkyni byly při provádění pozemkové reformy přiděleny do vlastnictví rybník s hrází a parcela čkat. 364. Přídělová listina nebyla dosud vydána a nebylo dosud pro žalobkyni vloženo vlastnické právo. Žalobou, o níž tu jde, domáhala se žalobkyně na žalované uznání, že žalované nepřísluší služebnost stezky po hrázi rybníka a po parcele č. kat. 364, a že žalovaná jest povinna zdržeti se chůze po hrázi rybníka a po parcele č. kat. 364. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Žalobkyně domáhá se na žalované uznání, že jí nepřísluší slu-